

5.7. De proceskosten

5.7.1. De eiseressen en de Stichting Clara Wichmann worden in de proceskosten veroordeeld, omdat ze ongelijk krijgen. Vanwege de grote omvang van de processtukken en de lange duur van de mondelinge behandeling zal de rechtbank bij de begroting van de kosten uitgaan van 2 punten voor de mondelinge behandeling en ook voor elke conclusie. De kosten aan de zijde van de Goede Herder worden begroot op:

- griffierecht 656,00
  - salaris advocaat 3.588,00 (6 punten × tarief € 598,00)
- Totaal € 4.244,00

6. De beslissing

De rechtbank

6.1. verklaart de Stichting Clara Wichmann niet-ontvankelijk in haar vordering,

6.2. wijst de vorderingen van de eiseressen af,

6.3. bepaalt dat de kosten van het verstrekken van afschriften uit hoofde van het vonnis in incident van 13 oktober 2021 tot een maximum bedrag van € 2.500,00 ten laste komen van de eiseressen en de Stichting Clara Wichmann, behalve de eventuele kosten voor het zwart lakken,

6.4. veroordeelt de eiseressen en de Stichting Clara Wichmann in de proceskosten, aan de zijde van de Goede Herder tot op heden begroot op € 4.244,00,

6.5. verklaart dit vonnis wat betreft de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Verkeer en infrastructuur

69

Internationale bevoegdheid bij negatieve verklaring voor recht in WAM-zaak

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden
21 februari 2023, nr. 200.307.967,
ECLI:NL:GHARL:2023:1549
(mr. Van Leuken, mr. Steeg, mr. Bijl)
Noot mr. A.F. Collignon-Smit Sibinga

Internationale verkeersongevallen. Bevoegdheid. Herschikte EEX Vo. Brussel I bis. Negatieve verklaring voor recht.

[Brussel I bis art. 4, 7 lid 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15; BW art. 6:162]

WAM-verzekeraar Allianz Benelux vermoedt dat er sprake is van fraude na een melding van een verkeersongeval in Oldenzaal, waarbij een in Duitsland woonachtige benadeelde schade vordert. Allianz Benelux start in Nederland een procedure waarin zij onder meer een negatieve verklaring voor recht vraagt. De vraag is of de Nederlandse rechter bevoegd is. Het hof komt tot het oordeel dat dit niet het geval is. Het hof oordeelt dat de zaak valt onder afdeling 3 van Verordening (EU) nr. 1215/2012 (Brussel I bis) en dat de Odenbreit-jurisprudentie zich ook uitstrekt tot art. 14. Dit betekent dat de verzekeraar de vordering alleen aanhangig kan maken voor het gerecht waar de benadeelde partij zijn gewone woonplaats heeft.

[appellant],
wonende te [woonplaats1] (Duitsland),
appellant,
in eerste aanleg: gedaagde,
hierna: [appellant],
advocaat: mr. H.G.M. van Zutphen,
tegen:
de naamloze vennootschap naar Belgisch recht
Allianz Benelux N.V.,
mede handelend onder de naam Allianz Nederland Schadeverzekering,
gevestigd te Brussel (België),

geïntimeerde,
in eerste aanleg: eiseres,
hierna: Allianz,
advocaat: mr. F. van Toorn,

1. Het verloop van de procedure in hoger beroep (...)

2. De kern van de zaak

2.1 Op 16 januari 2020 ontvangt Allianz een e-mailbericht van [appellant] waarin deze aangeeft dat hem op 15 januari 2020 een aanrijding is overkomen en dat hij Allianz rechtstreeks aansprakelijk stelt voor de door hem geleden en nog te lijden schade ten gevolge van dit ongeval, dat volgens [appellant] is veroorzaakt door een bestuurder van een bij Allianz verzekerde Mercedes Benz Vito 109.

2.2 Allianz heeft uitkering geweigerd, omdat zij de toedracht van het verkeersongeval in twijfel trekt. Zij voert aan dat zij bij het onderzoek naar het voorval is gestuit op tal van onregelmatigheden op grond waarvan zij ernstige twijfels heeft over de authenticiteit van de door [appellant] gestelde aanrijding.

2.3 Bij de rechtbank heeft Allianz, kort gezegd, een (negatieve) verklaring voor recht gevorderd dat zij niet aansprakelijk en/of schadelijkt is voor het ontstaan en de gevolgen van de door [appellant] gestelde aanrijding. Daarnaast vordert zij een verklaring voor recht dat [appellant] onrechtmatig heeft gehandeld jegens Allianz door ten onrechte te doen voorkomen dat zich op 15 januari 2020 een authentieke aanrijding heeft voorgedaan (verzekeringfraude).

2.4 De rechtbank heeft zich in het vonnis van 8 december 2021 bevoegd verklaard van de vorderingen van Allianz kennis te nemen en geoordeeld dat daarop Nederlands recht van toepassing is.¹ De rechtbank heeft de gevorderde verklaringen voor recht vervolgens toegewezen. [appellant] is het om verschillende redenen niet eens met het vonnis van de rechtbank. In hoger beroep vordert hij dat het hof de Nederlandse rechter onbevoegd zal verklaren van het geschil kennis te nemen dan wel de vorderingen van Allianz zal afwijzen, een en ander met de veroordeling van Allianz in de kosten van beide instanties.

1 ECLI:NL:RBOVE:2021:4684.

3. Het oordeel van het hof

Nederlandse rechter niet bevoegd

3.1. Het hof komt hierna tot de conclusie dat de Nederlandse rechter niet bevoegd is om van het geschil kennis te nemen.

3.2. Het geschil heeft een internationaal karakter nu Allianz gevestigd is in België en [appellant] bij het uitbrengen van de inleidende dagvaarding (al) in Duitsland woonde. Dit betekent dat het hof allereerst (ambtshalve) de vraag moet beantwoorden of de Nederlandse rechter bevoegd is om kennis te nemen van het geschil. Op de mondelinge behandeling is aan de advocaten van partijen met name gevraagd naar hun niet (expliciet) in de processtukken uitgewerkte standpunt over de toepasselijkheid van artikel 14 lid 1 van de Verordening (EU) Nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: Herschikte EEX-Vo).

3.3. Afdeling 3 van hoofdstuk II Herschikte EEX-Vo, waarin artikel 14 is opgenomen, bevat een autonoom stelsel voor de rechterlijke bevoegdheidsverdeling in verzekeringszaken.² Zoals met name blijkt uit het opschrift van deze afdeling (“Bevoegdheid in verzekeringszaken”) en uit artikel 10 Herschikte EEX-Vo (“De bevoegdheid in verzekeringszaken is in deze afdeling geregeld, onverminderd artikel 6 en artikel 7, punt 5.”) bevat deze afdeling specifieke en uitputtende bepalingen die de bevoegdheid van de rechter in verzekeringszaken regelen. Deze bevoegdheidsregels kunnen slechts door andere bevoegdheidsregels van dezelfde verordening worden gewijzigd of aangevuld voor zover dat in afdeling 3 uitdrukkelijk is bepaald. Dat is niet het geval met betrekking tot de bevoegdheid op grond van artikel 7 punt 2 Herschikte EEX-Vo (verbintenissen uit onrechtmatige daad), zodat de toepassing van deze bepaling voor de bevoegdheid in verzekeringszaken uitdrukkelijk is uitgesloten. Eerst moet worden

2 Zie o.a. HvJ EU 12 mei 2005, C-77/04, ECLI:EU:C:2005:280 (*Peloux*); HvJ EU 13 december 2007, C-463/06, ECLI:EU:C:2007:792 (*Odenbreit/FBTO*); HvJ EU 17 september 2009, C-347/08, ECLI:EU:C:2009:561 (*Vorarlberger Gebietskrankenkasse*); HvJ EU 30 juni 2022, C-652/20, ECLI:EU:C:2022:514, (*HW/Allianz*), punt 46; HvJ EU 9 december 2021, C-708/20, ECLI:EU:C:2021:986 (*BT/Seguros Catalana Occidente en EB*), punt 26.

onderzocht of in dit geval sprake is van een verzekeringszaak in de zin van afdeling 3 van hoofdstuk II Herschikte EEX-Vo.

3.4. [appellant] stelt zich in deze zaak op als benadeelde/getroffene door een aanrijding, waarvoor hij met een rechtstreekse vordering aansprakelijkheidsverzekeraar Allianz onder de WAM aansprakelijk houdt en waartegen Allianz nu met vorderingen tot een negatieve verklaring voor recht en wegens verzekeringsfraude ageert. Beide vorderingen van Allianz betreffen onmiskenbaar een verzekeringszaak omdat het er hier om gaat of zij als aansprakelijkheidsverzekeraar onder de WAM rechtstreeks aansprakelijk is jegens [appellant] als (gestelde) getroffene (vergelijk artikel 13 lid 2 Herschikte EEX-Vo).

3.5. Artikel 14 lid 1 Herschikte EEX-Vo bepaalt dat de verzekeraar zijn vordering slechts kan instellen bij de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de verweerder woonplaats heeft, ongeacht of deze laatste verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde is. In dit geval is echter geen sprake van een geschil tussen een verzekeraar en [appellant] als verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde. [appellant] stelt immers dat hij benadeelde/getroffene is, met een rechtstreekse schadevergoedingsvordering op Allianz. Het gaat hier niet om een first party maar om een third party risks insurance. Aldus rijst de vraag of met de bewoordingen “verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde” exclusief wordt bedoeld dat andere categorieën verweerders buiten het toepassingsbereik van de bepaling vallen.

3.6. Voor het antwoord op de vraag of het beschermingsbereik van een bepaling moet worden uitgebreid naar bepaalde categorieën personen die strikt genomen niet in die bepaling worden genoemd moet onder meer rekening worden gehouden met punt 15 van de considerans van de Herschikte EEX-Vo: “De bevoegdheidsregels moeten in hoge mate voorspelbaar zijn, waarbij als beginsel geldt dat de bevoegdheid in het algemeen gegrond wordt op de woonplaats van de verweerder (...)”. De afwijkingen van dit beginsel moeten uitzonderlijk zijn en strikt worden uitgelegd.³ Artikel 14 lid 1 Herschikte EEX-Vo betreft

in deze zin overigens geen uitzondering op de hoofdregel van artikel 4 lid 1, maar juist een bevestiging daarvan: de verzekeraar dient de verweerder op te roepen voor het gerecht van diens woonplaats.

3.7. Om te beginnen moet het beschermingsbereik van artikel 14 lid 1 Herschikte EEX-Vo worden vastgesteld in het licht van het beginsel dat de partij die economisch gezien de zwakste is dient te worden beschermd. Uit punt 18 van de Herschikte EEX-Vo volgt namelijk dat een vordering in verzekeringszaken wordt gekenmerkt door een zeker gebrek aan evenwicht tussen de partijen, hetgeen de bepalingen van afdeling 3 van hoofdstuk II van die verordening ter bescherming van de zwakkere partij trachten te herstellen met bevoegdheidsregels die gunstiger zijn voor de belangen van de zwakkere partij dan de algemene bevoegdheidsregels. Het beginsel wordt bevestigd in de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU).⁴

3.8. Bij het vaststellen van de reikwijdte van artikel 14 lid 1 kan bovendien aansluiting worden gezocht bij de rechtspraak van het HvJ EU over het beschermingsbereik van de bijzondere bevoegdheidsregel van artikel 11 lid 1 onder b Herschikte EEX-Vo.

3.9. Artikel 11 lid 1, aanhef en sub b Herschikte EEX-Vo bepaalt dat de verzekeraar met woonplaats in een lidstaat kan worden opgeroepen in een andere lidstaat “indien het een vordering van de verzekeringnemer, de verzekerde of een begunstigde betreft, voor het gerecht van de woonplaats van de eiser”. In artikel 13 lid 2 Herschikte EEX-Vo is bepaald dat (onder andere) artikel 11 van toepassing is op de vordering die door de getroffene rechtstreeks tegen de verzekeraar wordt ingesteld. In het arrest *Odenbreit/FBTO* was de vraag aan de orde of uit deze verwijzing kan worden afgeleid dat de benadeelde bij zijn eigen rech-

2018, C-106/17, ECLI:EU:C:2018:50 (*Hofsoe*), punt 40.

4 Zie o.a. HvJ EU 13 juli 2000, ECLI:EU:C:2000:399 (*Group Josi*), punt 64; HvJ EU 12 mei 2005, ECLI:EU:C:2005:280 (*Peloux*), punt 30; HvJ EU 13 december 2007, C-463/06, ECLI:EU:C:2007:792 (*Odenbreit/FBTO*); en HvJ EU 9 december 2021, C-708/20, ECLI:EU:C:2021:986 (*BT/Seguros Catalana Occidente en EB*), punt 32.

3 HvJ EU 13 juli 2000, C-412/98, ECLI:EU:C:2000:399 (*Group Josi*), punt 36, 49-50; HvJ EU 17 september 2009, C-347/08, ECLI:EU:C:2009:561 (*Vorarlberger Gebietskrankenkasse*), punt 36-39; HvJ EU 31 januari

ter een directe actie kan instellen.⁵ Artikel 11 lid 1 sub b noemt immers alleen de vordering van de verzekeringnemer, de verzekerde of de begunstigde; de benadeelde ontbreekt in deze opsomming. Het HvJ EU heeft die vraag niettemin bevestigend beantwoord: artikel 11 lid 1 sub b (jo. artikel 13 lid 2) Herschikte EEX-Vo beperkt zich er niet toe bevoegdheid toe te kennen aan de gerechten van de woonplaats van de verzekeringnemer, de verzekerde of een begunstigde, maar legt de bevoegdheid van het gerecht van de woonplaats van de eiser vast, “waardoor die personen dus de mogelijkheid wordt geboden om de verzekeraar voor het gerecht van hun eigen woonplaats te dagen”.⁶ Aldus heeft het HvJ EU de opsomming van eisers in artikel 11 lid 1 sub b aangevuld met de personen die schade hebben geleden. Een belangrijk argument voor toekenning van rechtsmacht aan de rechter van de eigen woonplaats van de benadeelde is gelegen in de ratio van de deze autonome bevoegdheidsbepaling(en): bescherming van de zwakke partij ten opzichte van de verzekeraar.

3.10. In dit geval is sprake van een (min of meer) spiegelbeeldige situatie: de verzekeraar is *eiser*, de (beweerde) benadeelde *gedaagde*. De ratio voor de aanvulling van artikel 11 geldt echter ook (of misschien wel juist) in zulke gevallen. Ook artikel 14 lid 1 moet aldus worden uitgelegd dat het niet uitsluitend ziet op gevallen waarin een verzekeraar een vordering instelt tegen een verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde, maar ook op gevallen waarin een verzekeraar een vordering instelt tegen een (beweerde) benadeelde. Naar het oordeel van het hof is het in lijn met de systematiek en beschermingsstrekking van de Herschikte EEX-Vo om behalve aan de met name genoemde categorieën dezelfde bevoegdheid toe te kennen aan personen die schade (beweren te) hebben geleden. Zou artikel 14 lid 1 Herschikte EEX-Vo *niet* van toepassing zijn in het geval de verweerder alleen (beweerde) getroffen is (en geen verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde), dan zou dat naar het oordeel van het hof in strijd zijn met de geest van de Verordening. Het HvJ EU heeft zich hierover weliswaar nog niet uitgesproken, maar deze uitleg van artikel 14 ligt naar het oor-

deel van het hof zo voor de hand dat daarover geen redelijke twijfel kan bestaan (*acte clair*).

3.11. In het licht van het vorenstaande kan de toepassing van artikel 14 lid 1 Herschikte EEX-Vo naar het oordeel van het hof niet worden beperkt tot de kwalificatie van de verweerder als ‘verzekeringnemer’, ‘verzekerde’ of ‘begunstigde’. Het gaat erom dat de verzekeraar op grond van deze bepaling zijn vordering slechts mag brengen voor de gerechten van de lidstaat waar de verweerder zijn woonplaats heeft. Daartoe behoort ook de, zwakkere, benadeelde verweerder met de pretentie van een rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar.

3.12. Gelet op het voorgaande concludeert het hof dat Allianz haar rechtsvordering op grond van artikel 14 lid 1 Herschikte EEX-Vo diende in te stellen bij het gerecht van de woonplaats van [appellant]. Toen de inleidende dagvaarding werd uitgebracht, had [appellant] zijn woonplaats te [woonplaats1] in Duitsland. Dit betekent dat de Duitse rechter van die woonplaats exclusief bevoegd was kennis te nemen van dit geschil. De rechtbank Overijssel was daarmee onbevoegd. Aan de behandeling van de overige grieven komt het hof niet toe.

De conclusie

3.13. Het bestreden vonnis met de daarin uitgesproken verklaringen voor recht zal worden vernietigd. Het hof zal alsnog de rechtbank Overijssel onbevoegd verklaren om van het geschil kennis te nemen. Allianz zal, omdat zij ongelijk krijgt, worden veroordeeld in de kosten van de procedure, zowel die bij de rechtbank als die in hoger beroep. Onder die kosten vallen ook de nakosten die nodig zijn voor de betekening van de uitspraak en de wettelijke rente daarover. De rente is verschuldigd vanaf veertien dagen na die betekening.⁷

3.14. [appellant] heeft in zijn memorie van grieven nog gevorderd dat Allianz alsnog op basis van haar aansprakelijkheid en/of schadeplichtigheid de schade die [appellant] heeft geleden volledig vergoedt, zoals gevorderd en vastgesteld door de deskundigen. Op grond van artikel 353 lid 1 Rv kan een eis in reconventie echter niet voor het eerst in hoger beroep worden ingesteld. Daarom wordt [appellant] in deze vordering niet-ontvankelijk verklaard.

5 HvJ EU 13 december 2007, C-463/06, ECLI:EU:C:2007:792 (*Odenbreit/FBTO*).

6 HvJ EU 13 december 2007, C-463/06, ECLI:EU:C:2007:792 (*Odenbreit/FBTO*), punt 25.

7 HR 10 juni 2022, ECLI:NL:HR:2022:853.

4. De beslissing

Het hof, recht doende in hoger beroep:

4.1. vernietigt het vonnis van de rechtbank Overijssel (zittingsplaats Almelo) van 8 december 2021 en doet opnieuw recht:

4.2. verklaart die rechtbank onbevoegd om van dit geschil kennis te nemen,

4.3. veroordeelt Allianz tot betaling van de volgende proceskosten van [appellant] tot aan de uitspraak van de rechtbank:

€ 309,- aan griffierecht

€ 1.126,- aan salaris van de advocaat van [appellant] (2 procespunten x tarief II)

en tot betaling van de volgende proceskosten van [appellant] in hoger beroep:

€ 343,- aan griffierecht

€ 125,03 aan kosten voor het betekenen (bekendmaken) van de dagvaarding aan Allianz

€ 2.366,- aan salaris van de advocaat van [appellant] (2 procespunten x appeltarief II),

4.4. bepaalt dat al deze kosten moeten worden betaald binnen 14 dagen na vandaag. Als niet op tijd wordt betaald, dan worden die kosten verhoogd met de wettelijke rente,

4.5. verklaart de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad,

4.6. verklaart [appellant] niet-ontvankelijk in zijn eis in reconventie.

NOOT

Inleiding

Deze zaak gaat over de toepassing van afdeling 3, de bevoegdheid in verzekeringszaken van Verordening (EU) nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: Brussel I bis¹) bij een negatieve verklaring voor recht en vordering ex art. 6:162 BW van een verzekeraar in een WAM-zaak.

Feiten

WAM-verzekeraar Allianz Benelux krijgt op 16 januari 2020 een melding binnen van een in Duitsland woonachtige persoon die stelt dat hem een aanrijding is overkomen op 15 januari 2020 in Oldenzaal, waarbij een bij Allianz verzekerde Mercedes Ben Vito 109 betrokken is. Hij stelt Alli-

anz rechtstreeks aansprakelijk voor de door hem geleden en nog te lijden schade als gevolg van de aanrijding. Allianz doet onderzoek naar het ongeval en stuit op tal van onregelmatigheden. Hij twijfelt ernstig aan de authenticiteit van de gestelde aanrijding.

Vervolgens besluit hij om een negatieve verklaring voor recht te vragen dat hij niet aansprakelijk en/of schadelijkt is voor het ontstaan en voor de gevolgen van de aanrijding. Ook vordert hij een verklaring voor recht dat er onrechtmatig is gehandeld door te doen voorkomen dat er een authentieke aanrijding heeft plaatsgevonden en veroordeling in de kosten van de procedure. De procedure wordt aanhangig gemaakt bij de rechtbank Overijssel.

Procedure bij de rechtbank

Aangezien Allianz gevestigd is in België en de gedaagde in Duitsland woont, beoordeelt de rechtbank eerst of zij bevoegd is om kennis te nemen van het geschil. Allianz stelt zich op het standpunt dat de Nederlandse rechter bevoegd is op grond van art. 7 lid 2 Brussel I bis. De gedaagde is van mening dat de Duitse rechter rechtsmacht heeft.

De rechtbank oordeelt dat zij bevoegd is omdat beide verklaringen voor recht gebaseerd zijn op een onrechtmatige daad en gerelateerd zijn aan een ongeval dat plaatsvond in Oldenzaal. De rechtbank oordeelt dat dit valt binnen de werkingssfeer van art. 7 lid 2 Brussel I bis. Een negatieve verklaring voor recht is weliswaar een omkering van de (traditionele) procesverhoudingen bij een vordering uit onrechtmatige daad, maar dit sluit toepassing van art. 7 lid 2 Brussel I bis niet uit.²

De rechtbank overweegt daarbij ook dat het bepaalde in art. 14 Brussel I bis niet tot een andere uitkomst leidt, aangezien gedaagde niet als verzekeringsnemer, verzekerde of begunstigde in de zin van dit artikel is aan te merken. Dat niet het ongeval zelf, maar de voorstelling van zaken door gedaagde van dat ongeval, onderwerp van de verklaringen voor recht is, maakt dat niet anders: de voorstelling van zaken heeft betrekking op een ongeval waarvan vaststaat dat dat in Ol-

1 Ook wel Herschikking EEX-Vo genoemd.

2 ECLI:NL:RBOVE:2021:4684, r.o. 4.4 en HvJ EU 25 oktober 2012, ECLI:EU:C:2012:664 (*Fisher/Ritrama*).

denzaal heeft plaatsgevonden, aldus de rechtbank.

De rechtbank oordeelt verder dat Nederlands recht op de zaak van toepassing is. Zij beoordeelt de zaak inhoudelijk en stelt vast dat geen sprake is geweest van een authentieke aanrijding. Zowel de negatieve verklaring voor recht, als de verklaring voor recht dat gedaagde onrechtmatig heeft gehandeld jegens Allianz wordt toegewezen. Gedaagde gaat in hoger beroep van het vonnis.

Procedure bij het hof

In hoger beroep vordert gedaagde, als appellant, dat het hof de Nederlandse rechter onbevoegd zal verklaren van het geschil kennis te nemen, dan wel de vorderingen van Allianz zal afwijzen, met veroordeling van Allianz in de kosten van het geding in beide instanties.³

Het hof oordeelt dat afdeling 3 van hoofdstuk II Brussel I bis van toepassing is. Allianz kan op grond van art. 14 lid 1 Brussel I bis zijn vordering alleen instellen bij de gerechten van de lidstaat waarin de verweerder woonplaats heeft. Daarbij geeft het hof aan dat, alhoewel gedaagde geen verzekeringsnemer, verzekerde of begunstigde is, hij toch binnen het beschermingsbereik van de bepaling valt. Het hof wijst hierbij op het arrest *Odenbreit/FBTO*,⁴ dat weliswaar de tegenovergestelde situatie betreft. Het hof geeft daarbij aan dat het in strijd zou zijn met de geest van de Verordening indien gedaagde als zwakkere, benadeelde verweerder niet binnen het bereik van art. 14 lid 1 zou vallen. Aangezien de appellant zijn gewone woonplaats heeft in Duitsland, is derhalve de Nederlandse rechter niet bevoegd. Het hof vernietigt het vonnis van de rechtbank Overijssel en verklaart die rechtbank onbevoegd om van het geschil kennis te nemen.

Systematiek van Brussel I bis

Uit de overwegingen bij Brussel I bis volgt dat de bevoegdheidsregels in hoge mate voorspelbaar moeten zijn, waarbij als beginsel geldt dat de bevoegdheid in het algemeen gegrond wordt op de woonplaats van de verweerder. Deze regel is vastgelegd in art. 4 Brussel I bis.

Naast de woonplaats van de verweerder zijn er alternatieve bevoegdheidsgronden mogelijk, gebaseerd op de nauwe band tussen het gerecht en de vordering of de noodzaak een goede rechtsbedeling makkelijker te maken. Het bestaan van een nauwe band moet zorgen voor rechtszekerheid en de mogelijkheid vermijden dat de verweerder wordt opgeroepen voor een gerecht van een lidstaat dat door hem redelijkerwijs niet voorzienbaar was. Dat is met name belangrijk bij geschillen over niet-contractuele verbintenissen die voortvloeien uit een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer of op de persoonlijkheidsrechten, met inbegrip van smaad.⁵ De alternatieve bevoegdheidsgronden zijn te vinden in afdeling 2, art. 7 tot en met 9 Brussel I bis.

Het hiervoor al genoemde art. 7 lid 2 bepaalt dat bij verbintenissen uit onrechtmatige daad ook de rechter in de woonplaats waar het schadebrennende feit zich heeft voorgedaan of kan voordoen bevoegd is.

Hiernaast zijn er een gering aantal duidelijk omschreven gevallen waarin het voorwerp van het geschil of de autonomie van de partijen een ander aanknopingspunt wettigt. Hieronder vallen de voorschriften voor exclusieve bevoegdheidsregels zoals omschreven in art. 24 en regels wanneer er een forumkeuze is gemaakt door partijen.⁶ Deze regels zijn te vinden in afdeling 6 en 7 van Brussel I bis.

Verder zijn er voor verzekerings-, consumenten- en arbeidsovereenkomsten specifieke bevoegdheidsregelingen opgenomen in afdeling 3 van hoofdstuk II Brussel I bis. De bepalingen zijn uitsluitend en kunnen alleen door andere bevoegdheidsregels worden gewijzigd of aangevuld voor zover dat in afdeling 3 uitdrukkelijk is bepaald. De gedachte is dat bij verzekerings-, consumenten- en arbeidsovereenkomsten de zwakke partij beschermd moet worden door bevoegdheidsregels die gunstiger zijn voor haar belangen dan de algemene regels.⁷ Bij deze zaken is er immers sprake van een zeker gebrek aan evenwicht tussen partijen. Om dat evenwicht te herstellen bevatten de bepalingen van afdeling 3 van hoofdstuk II bevoegdheidsregels die gunstiger zijn

3 R.o. 2.4.

4 HvJ EU 13 december 2007, zaak C-463/06, ECLI:EU:C:2007:792 (*Odenbreit/FBTO*).

5 Overweging 16 Brussel I bis.

6 Overweging 15 Brussel I bis.

7 Overweging 18 Brussel I bis.

voor de zwakkere partij dan de algemene bevoegdheidsregels.

De regels voor verzekeringszaken zijn vastgelegd in art. 10-15 Brussel I bis.

Art. 10 bepaalt dat de bevoegdheid in verzekeringszaken is geregeld in afdeling 3, onverminderd art. 6 en art. 7, punt 5. Art. 7 lid 2 Brussel I bis wordt niet genoemd, wat betekent dat dit artikel bij verzekeringsovereenkomsten niet van toepassing is.

Op grond van art. 11 Brussel I bis kan de verzekeraar met woonplaats op het grondgebied van een lidstaat, worden opgeroepen:

- a. voor de gerechten van de lidstaat waar hij woonplaats heeft;
- b. in een andere lidstaat, indien het een vordering van de verzekeringnemer, de verzekerde of een begunstigde betreft, voor het gerecht van de woonplaats van de eiser of;
- c. indien het een medeverzekeraar betreft, voor het gerecht van een lidstaat waar de vordering tegen de eerste verzekeraar is ingesteld.

Hiernaast kan op grond van art. 12 Brussel I bis de verzekeraar, indien het geschil een aansprakelijkheidsverzekering betreft, opgeroepen worden bij het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan.

Art. 13 lid 2 Brussel I bis bepaalt verder dat art. 10, 11 en 12 van toepassing zijn op de vordering die door de getroffen rechtstreeks tegen de verzekeraar wordt ingesteld, indien de rechtstreekse vordering mogelijk is.

De verzekeraar kan, zo volgt uit art. 14 Brussel I bis, zijn vordering slechts aanbrengen voor de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de verweerder woonplaats heeft, ongeacht of deze laatste verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde is.

De verzekeraar mag overigens wel een tegenvordering instellen bij het gerecht waarvoor met inachtneming van afdeling 3 de oorspronkelijke vordering is gebracht.⁸

Hiernaast is er op grond van art. 15 nog een mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden een forumkeuze te maken.

Is sprake van een verzekeringszaak?

Voor toepassing van afdeling 3 moet eerst vastgesteld worden of sprake is van een verzeke-

ringszaak in de zin van deze afdeling. Het hof is van oordeel dat dit het geval is. Het gaat immers over een zaak waarin de appellant Allianz, als aansprakelijkheidsverzekeraar onder de WAM aansprakelijk houdt voor de gevolgen van een verkeersongeval. Allianz verweert zich hiertegen door middel van een negatieve verklaring voor recht.

Het hof overweegt in zijn arrest dat bij een dergelijke negatieve verklaring voor recht sprake is van een spiegelbeeldige situatie. De verzekeraar is de eiser en de (beweerdelijke) benadeelde is de gedaagde.

Valt een benadeelde binnen het bereik van afdeling 3 wanneer sprake is van rechtstreekse actie?

De volgende vraag is of een benadeelde die op grond van de WAM een rechtstreekse vordering heeft op de verzekeraar valt binnen het beschermingsbereik van afdeling 3.

In art. 11 en ook in art. 14 wordt gesproken over de verzekeringnemer, de verzekerde en de begunstigde.

Art. 13 lid 2 bepaalt dat art. 11 en 12 van toepassing zijn op de vordering die door de getroffen rechtstreeks tegen de verzekeraar wordt ingesteld, indien de rechtstreekse vordering mogelijk is.

In het arrest *Odenbreit/FBTO*⁹ is aan het HvJ EU de vraag gesteld of de benadeelde in geval van een directe actie bij een verkeersongeval bij de rechter in zijn eigen woonplaats een actie kan instellen op grond van art. 13 jo. art. 11. Het HvJ EU heeft dit bevestigend beantwoord. De ratio van afdeling 3 is gelegen in de bescherming van de zwakke partij ten opzichte van de verzekeraar, zoals ook volgt uit punt 18 van de considerans van Brussel I bis.

Het HvJ EU overweegt:

‘28 [...] Werd het slachtoffer het recht ontzegd om een vordering in te stellen bij het gerecht van zijn eigen woonplaats, dan zou het immers niet dezelfde bescherming worden geboden als die welke bij deze verordening wordt verleend aan andere partijen die in gedingen betreffende verzekeringen als zwakke partijen worden beschouwd, wat dus in strijd zou zijn met de geest van de verordening. Zoals de Commissie verder

⁸ Art. 14 lid 2 Brussel I bis.

⁹ HvJ EU 13 december 2007, zaak C-463/06, ECLI:EU:C:2007:792.

terecht opmerkt, heeft verordening nr. 44/2001 deze bescherming verhoogd ten opzichte van die welke voortvloeide uit de toepassing van het Executieverdrag.⁷

Dit betekent dat art. 11 lid 1 sub b is aangevuld met de personen die schade hebben geleden, mits er een rechtstreeks vorderingsrecht bestaat tegen de verzekeraar en de verzekeraar woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat. Een benadeelde die tegen de aansprakelijkheidsverzekeraar op grond van de WAM een rechtstreekse vordering heeft valt dus binnen afdeling 3.

Valt ook de benadeelde bij een negatieve verklaring onder het bereik van afdeling 3?

De volgende vraag is of dit ook geldt wanneer door de verzekeraar een negatieve verklaring voor recht wordt ingesteld.

Het hof is van oordeel dat dit het geval is. Het is, zo overweegt het hof, geheel in lijn met de systematiek en beschermingsstrekking van Brussel I bis.¹⁰ Dit betekent dat art. 14 Brussel I bis niet alleen ziet op vorderingen van de verzekeraar tegen de verzekeringnemer, verzekerde en begunstigde, maar ook op vorderingen tegen de (beweerdelijke) benadeelde.¹¹

Dit betekent dat de verzekeraar op grond van art. 14 Brussel I bis alleen kan dagvaarden bij de rechter in de woonplaats van de gedaagde.

Acte clair

De uitlegging van de Verordening is opgedragen aan het HvJ EU.¹² Over deze uitleg van art. 14 Brussel I bis heeft het HvJ EU zich tot op heden nog niet uitgesproken. Dit zou kunnen betekenen dat hierover nog een prejudiciële vraag voorgelegd kan worden aan het HvJ EU. Het hof heeft ervoor gekozen dit niet te doen.

Het hof is namelijk van oordeel dat sprake is van een *acte clair*. Dit houdt in dat, wanneer de juiste toepassing van het Gemeenschapsrecht dermate voor de hand ligt dat er geen enkele ruimte is voor twijfel over de wijze waarop de gestelde vraag moet worden beantwoord, de nationale rechter deze vraag op eigen verantwoordelijkheid

kan oplossen.¹³ Het hof overweegt dat dit in deze kwestie het geval is omdat over zijn uitleg geen redelijke twijfel kan bestaan.

Conclusie

Bij internationale verkeersongevallen die vallen binnen het bereik van Brussel I bis kan de WAM-verzekeraar, als hij een negatieve verklaring voor recht tegen een benadeelde partij wil instellen, dit op grond van art. 14 Brussel I bis alleen doen voor het gerecht waar de benadeelde woonachtig is.

Omdat het hof de interpretatie van art. 14 Brussel I bis zo voor de hand vond liggen, is in deze zaak besloten om geen prejudiciële vraag hierover te stellen aan het HvJ EU. Aan de ene kant begrijp ik deze overweging, gezien de systematiek van Brussel I bis, maar aan andere kant vind ik dit een gemiste kans. Er is hierover immers nog geen uitspraak van het HvJ EU en het zou een mooie kans geweest zijn indien het HvJ EU hierover zijn oordeel had gegeven. Hiermee wordt immers voorkomen dat rechters in andere landen in vergelijkbare gevallen toch anders oordelen. Die kans is aanwezig, omdat het Nederlandse vonnis waarschijnlijk niet overal in Europa gelezen zal worden.

mr. A.F. Collignon-Smit Sibinga
advocaat, partner bij Legaltree

10 R.o. 3.10.

11 Idem.

12 Art. 267 VWEU.

13 Zie ook zaak C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, (*Clifit e.a.*) punt 16; zaken C-72/14 en C-197/14, ECLI:EU:C:2015:564, punt 58.

70

Extreme snelheidsoverschrijding leidt tot oordeel dat tegenpartij geen verkeersfout heeft gemaakt

Rechtbank Oost-Brabant zp 's-Hertogenbosch
2 maart 2023, nr. C/01/388064 / EX RK 22-178,
ECLI:NL:RBOBR:2023:996
(mr. Van Dam)

Deelgeschilprocedure. Voorrangsregel. Eigen schuld.

[BW art. 6:101]

Verzoeker rijdt op een voorrangsweg en komt in botsing met A, die deze weg wilde oversteken. Beiden lopen hierbij ernstig letsel op. Deskundige B van de Verkeers Ongevallen Analyse komt tot de volgende conclusies: verzoeker reed met een snelheid van 131 km/h. Op het moment van de aanrijding was de snelheid 85 km/h. Op de bewuste voorrangsweg was de maximale snelheid 50 km/h. Bij deze snelheid was het goed denkbaar dat A de voorrangsweg over had kunnen steken, zonder in botsing te komen met verzoeker.

In deelgeschilprocedure vraagt verzoeker een verklaring voor recht dat Achmea, als WAM-verzekeraar van A verplicht is vijftig procent van zijn schade te vergoeden. Grondslag hiervoor is dat A een onrechtmatige daad heeft begaan door geen voorrang te verlenen. A heeft zelfs niet geremd. Gelet op de te hoge snelheid van verzoeker is zijn schade wel mede het gevolg van een omstandigheid die aan hemzelf kan worden toegerekend. De rechtbank overweegt dat in de regel een voorrangsfout in het verkeersrecht zwaarder weegt dan een overschrijding van de maximumsnelheid. Verkeersdeelnemers moeten rekening houden met een te hoge snelheid van een andere verkeersdeelnemer, maar hierbij moet het wel gaan om een in redelijkheid te verwachten overschrijding van de maximumsnelheid. De rechtbank concludeert uit het rapport van B dat niet kan worden gesproken van een verkeersfout van A. Uit twee getuigenverklaringen blijkt dat A een alerte, oplettende verkeersdeelnemer was. De rechtbank gaat er daarom ook van uit dat hij naar

links heeft gekeken en daarbij heeft ingeschat dat hij kon oversteken. Dat die inschatting niet juist was kan A niet worden tegengeworpen. Hij hoeft geen rekening te houden met de extreme snelheidsoverschrijding van verzoeker.

Conclusie is dat A geen verkeersfout heeft gemaakt. Verzoeker moet honderd procent van de schade dragen.

*[verzoeker],
wonende te [woonplaats],
verzoeker,
advocaat mr. A.C. Soetens te Eindhoven,
tegen
de naamloze vennootschap
Achmea Schadeverzekeringen N.V.,
gevestigd te Apeldoorn,
verweerster,
advocaat mr. A.J. Schoonen te Apeldoorn.
Partijen worden hierna [verzoeker] en Achmea genoemd.*

1. De procedure
(...)**2. De feiten**

2.1. Op 11 oktober 2020 rond 12:31 uur is [verzoeker] een ongeval overkomen op de kruising van de Dr. Berlagelaan en de Hendrik Staetslaan in Eindhoven. De Dr. Berlagelaan is een voorrangsweg. [verzoeker] kwam rijdend op een Yamaha-motorfiets over de Dr. Berlagelaan in botsing met de voor hem van rechts komende heer [A] (hierna: [A]), die op zijn Vespa-motorscooter vanaf de Hendrik Staetslaan de Dr. Berlagelaan wilde oversteken.

2.2. [verzoeker] en [A] hebben bij deze aanrijding ernstig letsel opgelopen.

2.3. De politie heeft met betrekking tot het ongeval een Proces-verbaal Forensisch Onderzoek Verkeersdelict opgesteld, dat is gesloten op 8 januari 2021 (hierna: het politierapport). Daarin concludeert de politie onder meer:

*“3.1. Zicht Vespa bestuurder
[...]*

Het zicht in de richting alwaar de Yamaha bestuurder [rb: [verzoeker]] vandaan kwam werd voor de Vespa bestuurder [rb: [A]] deels ontnomen door de naast de rijbaan geparkeerde auto's. Voor wat betreft het zonlicht ontnam dit geen zicht voor de Vespa bestuurder; zie schaduwlijnen. [...]